

Het ABC van maatschappelijke stage

Een overzicht van veelvoorkomende begrippen rondom MaS

A

Aanspreekpunt stagebieder

De persoon die binnen de stagebiedende organisatie (of locatie/afdeling) aanspreekbaar is voor leerlingen, school en ouders over maatschappelijke stage.

Actieve benadering stagebieders

Een actieve benadering van stagebieders zorgt ervoor dat stagebieders de mogelijkheden zien om maatschappelijke stages aan te bieden. Vaak werkt een kennismakingsgesprek op initiatief van de stagemakelaar en/of scholen verhelderend.

Actieplan

Een actieplan of draaiboek is een plan waarin een overzicht staat van activiteiten. Simpelweg: welke activiteiten, wanneer, waar, hoe en door wie worden georganiseerd. Een actieplan is gebaseerd op het schoolbeleid. Zie ook: 'Plan van aanpak'.

Administreren

De school administreert en registreert alle activiteiten die een leerling onderneemt in het kader van maatschappelijke stage. Zo kan de Inspectie mogelijk toezicht houden op de uitvoering van maatschappelijke stage en heeft de school overzicht in de stand van zaken. Zie ook: 'Registreren'.

Afstemming

Afstemming tussen scholen kan bijvoorbeeld voorkomen dat teveel leerlingen tegelijkertijd bij dezelfde organisaties maatschappelijke stage gaan lopen. Soms verdelen scholen de stageplaatsen in overleg met stagebieders. Vrijwilligerscentrales kunnen hierbij in veel regio's van dienst zijn.

Arbeidstijden- en Arbeidsomstandighedenwet

De Arbeidstijdenwet vergroot voor werkgevers en werknemers de mogelijkheden om afspraken op maat te maken over arbeids- en rusttijden van werknemers. De Arbeidsomstandighedenwet ziet toe op de veiligheid van de werkomgeving. Deze regelgeving is ook van toepassing bij maatschappelijke stage. Wettelijk is voor maatschappelijke stage is een lichte verruiming van de A- en A-wet voor 13-jarige stagiairs aangebracht.

B

Bedanken

Stagebiedende organisatie stellen het op prijs dat de school belangstelling en waardering toont voor het verloop van de stages.

Begeleiding van leerlingen

Leerlingen hebben behoefte aan begeleiding op de stageplek. De begeleiding op de stageplek wordt meestal verzorgd door de stagebiedende organisatie. Ook in de school vindt begeleiding plaats voor, tijdens, en na het uitvoeren van stages. Op de website staat een uitvoerige checklist met alle mogelijke aandachtspunten die bij de begeleiding van leerlingen meespelen. De checklist is bestemd voor scholen in hun samenwerking met stagebieders.

Beleidsplan

In een beleidsplan geeft de school weer met welke visie, missie, doelen, uitgangspunten en criteria zij inhoud en vorm geeft aan maatschappelijke stages. Een beleidsplan biedt een kader waarin een school maatschappelijke stages laat plaatsvinden. Op basis van een beleidsplan zijn o.a. een actieplan en een plan van aanpak te maken. Zie ook: 'Actieplan' en 'Plan van aanpak'.

Beoordelen

De school beoordeelt de uitvoering van de maatschappelijke stage en bepaalt de vorm ervan. Wil een leerling een diploma (of in het praktijkonderwijs: een certificaat) behalen, dan moet 30 uur maatschappelijke stage verricht zijn. Beoordelingen zijn meestal niet in cijfers uitgedrukt, maar in kwalificaties als 'voldoende' en 'onvoldoende'.

Blokstage

Blokstage is een stage die leerlingen in 1 blok, in 1 aaneengesloten periode achter elkaar lopen. Een voorbeeld is een maatschappelijke stage waarbij een leerling een aantal dagen achter elkaar op de stageplek werkzaam is. Er zijn scholen die blokstages van soms een week in hun rooster opnemen.

Burgerschap

Scholen zijn wettelijk verplicht om aandacht te besteden aan actief burgerschap en sociale integratie. Centraal staat het actief meedoen aan de samenleving, onderdeel van die samenleving willen zijn en een positieve bijdrage leveren. Burgerschap en maatschappelijke stage zijn dus goed aan elkaar te koppelen. Bij CPS is de publicatie 'Een actieve bijdrage aan burgerschapsvorming' verkrijgbaar, met onder meer aanbevelingen om burgerschapscompetenties in maatschappelijke stage te realiseren. Meerdere publicaties zullen spoedig verschijnen.

C

Carrouselstage

Een leerling of groep leerlingen voert bijvoorbeeld hetzelfde toneelstukje in meer instellingen op.

Competenties

Sommige scholen zien graag dat leerlingen tijdens maatschappelijke stages bepaalde competenties of vaardigheden ontwikkelen. Lijsten met competenties zijn te vinden op de website maatschappelijke stage. Het zijn veelal algemeen vormende en burgerschapcompetenties, maar ook praktische vaardigheden als telefonisch contact maken, zich voorstellen, e.d.

Concurrentie

Scholen, maar ook makelaars en stagebieders kunnen met elkaar concurreren. Het blijkt dat wanneer men in een concurrentiearme omgeving opereert, samenwerking en afstemming beter van de grond komen. Concurrentie is te beperken door afbakening, geografisch of relationeel, van scholen en stagebieders.

Contract

Een stagecontract of stageovereenkomst bevat leeractiviteiten, data en tijden, de regeling van de begeleiding bij de stagebieder en een regeling verzekering. School, stagebieder, ouders (voogden, verzorgers) en leerlingen ondertekenen het contract.

Convenant of overeenkomst

Lokale en regionale samenwerkingsverbanden maken vaak afspraken over samenwerking aan de maatschappelijke stages. Deelnemende partijen kunnen ook de gemeente, stagemakelaar en stagebieders zijn. De afspraken kunnen betrekking hebben op financiering van een makelaar, afstemming van stages (plaatsen, tijden, perioden) tussen scholen, enz.

Coördinator maatschappelijke stage

De coördinator maatschappelijke stage is de persoon die voor een school, locatie of afdeling de maatschappelijke stages coördineert. Vaak heeft deze 'functionaris' een aantal bevoegdheden, zoals het goedkeuren van stageplaatsen. Hij/zij maakt vaak deel uit van een (project-)groep en legt verantwoording af aan de directie.

CPS

CPS Onderwijsontwikkeling en Advies ondersteunt scholen, onder andere bij maatschappelijke stage, en voert overheidsopdrachten uit. CPS fungeert met ingang van het schooljaar 2011-2012 als kenniscentrum voor scholen.

Criteria

Elke school bepaalt - binnen de grenzen van de wet - welke criteria zij hanteert voor de stages. Deze criteria hangen sterk af van hoe de school maatschappelijke stage ziet en wat zij ermee wil bereiken. School A rekent bijvoorbeeld alle uren vrijwilligerswerk mee die een leerling al in de eigen sportclub doet, terwijl school B dat maar voor de helft doet of juist helemaal niet.

Curriculum

Het onderwijsplan van de school. Maatschappelijke stage moet hier een onderdeel van uitmaken. De school is vanuit haar eigen visie op maatschappelijke stage vrij in de bepaling van de plaats van deze stages, bijvoorbeeld door een koppeling aan een of meer vak(gebied)en. De eisen, criteria en waardering die de school verbindt aan maatschappelijke stage hangen van de plek in het curriculum af.

D

Digitale vacaturebank

Een digitaal ondersteuningsinstrument waarin vacatures voor maatschappelijke stage zijn opgenomen. Vraag en aanbod komen hierin samen. De stagemakelaar, stagebiedende organisaties en/of scholen leveren de vacatures aan. Leerlingen zoeken door het aanbod naar passende stageplaatsen. Er zijn ongeveer 7 veelgebruikte aanbieders van digitale vacaturebanken. Via de Kieswijzer (zie elders deze website) kan een regio een onderbouwde keuze voor een systeem maken.

Digitale registratie

De registratie van de locatie en aantal uren dat een leerling stage heeft gelopen. Veel scholen laten eenvoud, gebruiksgemak en aansluiting op het eigen schooladministratiesysteem zwaar meewegen bij hun keuze.

Directieverantwoordelijkheid

Maatschappelijke stages zijn onderdeel van het onderwijsprogramma. Het is nodig dat de directie een uitvoerende organisatie inricht en één of meer personen aanwijst die met de verantwoordelijkheid voor maatschappelijke stage belast zijn.

Doelen

Iedere school heeft binnen de wettelijke ruimte een eigen onderwijsvisie, missie, en doelen geformuleerd. Welke doelen met maatschappelijke stage sluiten goed aan op het bestaande onderwijsconcept?

Draagvlak

Niet op alle scholen is maatschappelijke stage met enthousiasme begroet. De school zal zelf de maatschappelijke stage een zinvolle betekenis moeten geven, die overeenstemt met de eigen visie. De wet laat de school veel ruimte om maatschappelijke stage in te vullen en een plek te geven in het onderwijsprogramma. Het is van belang dat docenten en leidinggevenden gelegenheid krijgen mee te denken en op voorstellen te reageren.

Lesverzuim door deelname aan stages is weinig populair en wordt door veel scholen (vrijwel) uitgesloten. In toenemende mate scheppen scholen (enige) ruimte voor het uitvoeren van stages in hun rooster.

Draaiboek

Zie Actieplan.

Duurzame relaties met stagebieders

Om maatschappelijke stage efficiënt te kunnen organiseren, is het belangrijk dat scholen en/of stagemakelaars werken aan het opbouwen van duurzame relaties met stagebiedende organisaties. Zo ontstaat een heldere win-winrelatie en kent men elkaar persoonlijk.

E

Efficiency

Betrokken partijen kunnen maatschappelijke stage zo efficiënt mogelijk organiseren. Verspilling en versnippering van tijd, geld, menselijke energie en materiaal gaan ze tegen door de zaken zo eenvoudig en duidelijk mogelijk te organiseren. Efficiency is geen doel op zich, maar is dienstbaar aan wat de school aan doelen wil bereiken.

Elektronische leeromgeving

Een digitaal systeem waarbinnen leerlingen met elkaar en de docent kunnen interacteren. Hierin staan lesstof en opdrachten, vindt beoordeling plaats en is een planning of rooster opgenomen. Het kan een onderdeel vormen van de elektronische ondersteuning van maatschappelijke stage binnen een school.

Enthousiasme

Enthousiasme is brandstof bij de uitvoering van maatschappelijke stage. Wanneer leerlingen enthousiast zijn over het vrijwilligerswerk dat ze doen bij maatschappelijke stage, is de kans groot dat de stagiair van nu de vrijwilliger van de toekomst wordt. Ook begeleiders op de stageplek, docenten en ouders dragen door hun enthousiasme bij aan maatschappelijke stage.

Estafettestageronding

Estafettestage is een vorm van stage waarbij de afronding van de stage van de ene stagiair tegelijk de start en inwerkperiode is van de volgende leerling. Zo kan het tijdsprobleem van het veelvuldig moeten inwerken van leerlingen door de stagebiedende organisatie ondervangen worden.

Evaluatie

Evaluatie van de leereffecten van de stage door leerlingen kan op veel manieren gebeuren, bijvoorbeeld met een evaluatieformulier of via reflectiegesprekken, verslaglegging, e.d. Aan bod komen: de waarde van stageplaatsen, de wijze van inbedding in het curriculum van de school, samenwerking met externe partners, e.d.

F

Faciliteiten

Faciliteiten (zoals een coördinator en een mentor) voor alle betrokkenen zijn noodzakelijk. Scholen krijgen vanuit het ministerie van OCW financiële middelen om maatschappelijke stage te organiseren. Zo kunnen zij op hun beurt betrokkenen zoals coördinatoren, mentoren en docenten van taakuren voorzien.

Financiën

De organisatie van maatschappelijke stage kost geld. Scholen krijgen budget om maatschappelijke stage vorm te geven. Gemeenten krijgen eveneens budget om bijvoorbeeld de makelaar te bekostigen. De budgetten voor beide betrokken deelnemers zijn niet geormerkt.

G

Gemeente

Naast scholen, stagebiedende organisaties en vrijwilligerscentrales, zijn ook gemeenten betrokken bij de organisatie van maatschappelijke stage. Vaak ontwikkelen gemeenten beleid om het vrijwilligerswerk in de eigen gemeente te versterken. Stimulering van maatschappelijke stage is hier een onderdeel van. Gemeenten krijgen budget van het Rijk om hier vorm aan te geven, bijvoorbeeld door een stagemakelaar aan te stellen.

Gemeentefonds

Het Gemeentefonds is een Rijksfonds, waaruit gemeenten subsidie ontvangen. Het Rijk stopt jaarlijks een deel van haar belastingopbrengsten in het Gemeentefonds. Gemeenten ontvangen geld van het Rijk om hun taken (zoals de ondersteuning van maatschappelijke stage) uit te voeren. Een deel van dit geld komt uit het Gemeentefonds en wordt uitgekeerd in de vorm van algemene uitkeringen.

Goedkeuring

Nadat een leerling een stageplaats heeft gekozen, wordt deze stage voorgelegd aan iemand binnen de school (meestal de coördinator maatschappelijke stage). Deze heeft de taak voorgestelde stageplaatsen goed te keuren.

Groepsstages

Groepsstages zijn stages die meerdere leerlingen tegelijkertijd uitvoeren op één maatschappelijkstageplek of in één project.

H

Helpen

Bij de uitvoering van maatschappelijke stage helpen leerlingen een ander of leveren zij een bijdrage aan de samenleving. Het is vrijwilligerswerk en dat betekent dat er geen betaling tegenover staat en dat er geen commercieel doel gediend wordt. Zie ook: 'Vrijwilligerswerk'

I

Informereren

Informereren van elkaar bij maatschappelijke stage is noodzakelijk. Een makelaar informeert de school en leerlingen over beschikbare stageplaatsen. Leerlingen en scholen informeren de stagemakelaar over wensen met betrekking tot stageplaatsen. De stagebieders laten de school weten hoe ze de stages ervaren en hoe de leerling zijn maatschappelijke stage heeft uitgevoerd. De leerling informeert op zijn/haar beurt weer aan de stagebieder en school hoe de stageplek is bevallen. De uitvoering van maatschappelijke stage kan niet buiten onderlinge informatie-uitwisseling.

Initiatieven (leerling)

Soms willen scholen dat de leerling zelf initiatief neemt bij het zoeken van een maatschappelijkstageplek. Alleen in die gevallen waarbij een leerling er zelf niet in slaagt om een geschikte stageplaats te vinden zorgt de school en/of maatschappelijk makelaar voor ondersteuning.

Inspectie

Wanneer het wetsvoorstel een wet is, valt maatschappelijke stage ook onder het toezicht van de Onderwijsinspectie. Het is goed om maatschappelijke stages nu al scherp te selecteren op het basiscriterium 'onbetaald vrijwilligerswerk zonder commercieel doel'. Scholen doen er goed aan beleid te ontwikkelen, zodat ze niet achteraf vast hoeven te stellen ze niet hebben voldaan aan wettelijke eisen die met ingang van augustus 2011 gelden.

Inventariseren

In hun vrije tijd doen veel leerlingen en scholen al aan maatschappelijke stage, zonder dat het zo genoemd wordt. Leerlingen helpen bijvoorbeeld op hun sportclub of scholen organiseren acties voor scholen in ontwikkelingslanden. Inventariseren van deze activiteiten blijkt veel stageplaatsen op te leveren. Inventariseren is ook nagaan wat er op of vanuit de school al aan maatschappelijke stage gedaan wordt. Een aanvullende brainstorm met leerlingen, docenten, ouders levert vaak verrassend veel nieuwe opties op.

K

Keuzevrijheid

Keuzevrijheid van de leerling is, hoe belangrijk ook, geen garantie voor een leerzame stage. De school let erop dat de invulling van de stage zinvol is. Voor leerlingen is het van belang te weten waar ze aan beginnen.

Kieswijzer digitale vacaturebanken

Scholen willen stages graag digitaal registreren. Bij de keuze van een systeem spelen verschillende overwegingen mee. De kieswijzer op de website biedt hulp bij het maken van een keuze.

L

Leereffecten

Leerlingen hebben de mogelijkheid om tijdens de stages hun vaardigheden te versterken. Het gevoel iets voor anderen te betekenen, waardering te ontvangen en misschien meer zin in vrijwilligerswerk te ontwikkelen zijn andere mogelijke effecten. De relatie met burgerschap ligt voor de hand, maar effecten zijn op korte termijn moeilijk 'hard' te meten. Lange termijnonderzoek op dit gebied ontbreekt in Nederland.

Leerjaren

Veel scholen maken door de leerjaren heen een opbouw in maatschappelijke stage. Die opbouw kan gebaseerd zijn op de toenemende leeftijd (Arbeidstijdenwet) en op de groeiende zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van leerlingen. Vaak begint men met groepsopdrachten, werkweken en schoolinterne stages en loopt dit op naar meer individuele, meer zelfstandige stages. Het examenjaar houdt men meestal vrij van maatschappelijke stage.

Leerlingkenmerken

Jongeren verschillen in veel opzichten. Een belangrijk verschil ligt in wat ze aankunnen. Ervaring en sociale en intellectuele capaciteiten spelen hier een grote rol. Leerlingen die minder stevig zijn toegerust, hebben vaak meer structuur en begeleiding nodig. Hun stages stellen hogere eisen aan de begeleiding ter plaatse en aan de voorbereiding op de stage. Hun stages kosten scholen meer tijd.

Leeropbrengsten

Leeropbrengsten zijn deels toevallig, maar scholen kunnen deze ook stimuleren. Leeropbrengsten hangen af van wat de school en individuele leerling met maatschappelijke stage willen bereiken, de inbedding in het onderwijsprogramma en daarmee ook een groot deel van de voorbereiding van de stage. Evaluatie kan zich richten op de vraag wat de leerresultaten van de stages zijn.

Lesverzuim

Scholen verschillen in de mate waarin zij verzuim van lessen door stages accepteren. Het is zaak hier beleid van te maken. Vakdocenten en leerlingen zelf kunnen last hebben van het verzuimen van hun lessen door leerlingen.

Lintstage

Lintstage is een stagevorm waarin een leerling gedurende een bepaalde tijd telkens op dezelfde momenten aanwezig is op de stageplek. Bijvoorbeeld gedurende een maand op iedere dinsdagochtend. De tijden zijn gebaseerd op de behoeften en mogelijkheden van de stagebieder en de leerling.

M

Maatschappelijke stage (MaS)

Een stage gericht op het verwerven van vaardigheden ten behoeve van het functioneren in de maatschappij, bestaande uit onbetaalde vrijwilligersactiviteiten. Maatschappelijke stage mag geen commercieel doel dienen.

Makelaar

Een (stage)makelaar is de organisatie of persoon die bemiddelt tussen vraag naar maatschappelijke stagiairs en het aanbod van leerlingen.

Match

Een match is de wederzijdse aansluiting van de stageplaats op wat de leerling boeiend en interessant vindt en waar hij zijn capaciteiten bij kan gebruiken. Omgekeerd is het voor de stagebieder interessant om deze leerling op deze plaats te hebben.

Media

Maatschappelijke stage leent zich goed voor public relations van scholen. Ze maken duidelijk hoe scholen in de samenleving staan en hoe zij leerlingen hierop voorbereiden. Positieve PR in lokale en regionale media heeft een stimulerend effect op de school. Media lenen zich doorgaans graag voor het aanbieden van nieuws. Zie ook: 'PR'

Melden leerlingen

Stagiairs weten op welk adres/afdeling en bij welke persoon zij zich moeten melden. Ze hebben een telefoonnummer of e-mailadres.

Mentoren

Veel scholen geven mentoren een taak bij het voorbereiden op de stages en op het terugblikken en evalueren door de leerlingen. Ze zijn ook de aangewezen personen voor mogelijk tussentijds contact. Het is aan de school om de mentoren toe te rusten tot het vervullen van deze taak.

Ze zullen moeten beschikken over de middelen, zoals tijd, informatie en kennis. Denk bij dit laatste aan de gesprekstechnieken om de 'stagedoelen' door de leerlingen te laten bepalen en met de leerlingen te reflecteren op de stage-ervaringen en leeropbrengsten. Het helpt wanneer de taken die mentoren vervullen (en die van andere functionarissen zoals de coördinator van de stages, de administratie, het eerstverantwoordelijke directielid) helder zijn. Sommige scholen kiezen ervoor maatschappelijke stage onder te brengen bij een vak of leergebied als maatschappijleer en levensbeschouwing.

Meijs, prof. dr.

Auteur van het rapport 'De Praktijk Leert; een uitgebreide tussenstand na 2 jaar invoering van maatschappelijke stage in het voortgezet onderwijs', 2010. Te downloaden op deze website.

Motiveren

Leerlingen moeten gemotiveerd zijn om hun stage te vervullen. Ze moeten hiervoor weten wat hen te wachten staat en dat aantrekkelijk of uitdagend vinden. Daarnaast moeten zij zich gewaardeerd voelen vanwege hun bijdrage aan vrijwilligerswerk en door de school in de vorm van een studieprestatie die meetelt.

MOVISIE

Kennis en Advies voor maatschappelijke ontwikkeling, in Utrecht. MOVISIE ondersteunt onder andere de makelaars en gemeenten bij maatschappelijke stage.

N

Netwerken

Leerlingen en hun ouders hebben een eigen netwerk. Dit kan stageplaatsen opleveren. De school doet er goed aan om ook zelf naar buiten te treden en netwerken op te bouwen. Denk aan stagebiedende organisaties, vrijwilligerscentrales, gemeenten (subsidiëren vaak bemiddeling). Persoonlijk contact is de smeerolie van een netwerk.

O

Onderwijskundige visie

De visie van de school is medebepalend voor de visie op maatschappelijke stage. Een visie maakt het mogelijk doelen en criteria te formuleren. De ene school honoreert alle maatschappelijkstage tijd in de sportclub van de leerling, een andere school wil dat de leerling kennismakt met andere maatschappelijke groepen of situaties.

Onderzoek

Naar maatschappelijke stage is onderzoek gedaan. Een omvangrijk onderzoek is dat van professor L.C.P.M Meijs c.s., 'De praktijk leert' (2010), en van professor R. Bekkers c.s., 'Maatschappelijke stage en Burgerschap' (2009). Dit type onderzoeken geeft onder meer een indicatie van effecten van maatschappelijke stage.

Ontwikkelen van stageplaatsen binnen de school

Scholen hebben op school zelf stageplaatsen. Deelname aan een MR, leerlingenraad, de projectgroep maatschappelijke stage, tutoring, kerstmarkten, sponsorlopen, bepaalde opknap- en opruimwerkzaamheden. Een brainstorm levert veel ideeën op.

Ontwikkelen van stageplaatsen door stagebieders

Er zijn veel potentiële stagebieders in de omgeving van de school. Veel instellingen en organisaties hebben nog steeds weinig kennis van of ervaring met maatschappelijke stage. Hier valt veel te winnen door persoonlijk contact te leggen of via een actieve vrijwilligerscentrale.

Opvang op stage

Leerlingen voelen zich prettig bij goede opvang op een hen niet of nauwelijks bekend stageadres. Bij wie moeten zij zich melden en wie begeleidt hen? Kennismaking vooraf is ideaal voor de leerlingen. Zo weten zij wie de stagebieder is en wat deze van hen verwacht.

Ouders

Ouders dienen de opvattingen van de school te kennen. Voorlichting en informatie zijn nodig. Ze kunnen ook meedenken over stageplaatsen. Soms begeleiden ze maatschappelijke

stagiars. Ouders moeten weten wanneer en waar hun kind is en wat het voor werk doet. Als ze belangstelling tonen, werkt dit stimulerend.

P

Persoonlijk (elkaar kennen)

Kent de coördinator maatschappelijke stage vertegenwoordigers van andere partners (scholen, vrijwilligerscentrale, stagebieders) persoonlijk? Dan neemt de kans toe dat samenwerking en afstemming soepel verlopen.

Plaats in het curriculum

Maatschappelijke stage gaat volgens het wetsvoorstel deel uitmaken van het onderwijsprogramma en wordt een diploma-eis en in scholen voor praktijkonderwijs een certificaatseis. Scholen zijn vrij in het onderbrengen van maatschappelijke stage in hun curriculum, vak(ken)gebonden of vak- of leergebiedoverschrijdend. Ze kunnen relaties leggen met burgerschap.

Plan van aanpak

Plan van aanpak, actieplan, invoeringsplan, projectplan: het zijn namen voor een 'wie doet wat wanneer en hoe'-plan. Voordeel is dat er een overzicht bestaat van de dingen die ondernomen moeten worden. Een beleidsplan is een goede context voor een plan van aanpak, omdat daar dieper ingegaan wordt op visie, doelen, organisatie en inbedding van maatschappelijke stage. Zie ook: 'Actieplan'.

Plezier

Plezier en enthousiasme van leerlingen en scholen zijn bij maatschappelijke stage belangrijke succescriteria. Zijn de houding en de verwachtingen positief, dan scoren leerlingen hoger op burgerschap. Er zijn mogelijkheden om het leerrendement van maatschappelijke stage voor leerlingen verder te vergroten. Een 'goede' stage kan bijdragen aan het plezier en het leerresultaat.

Portfolio

Een verzameling van het werk van de leerling op het gebied van maatschappelijke stage. Hierin neemt de leerlingen (reflectie)verslagen op, misschien ook foto's en/of filmpjes. Door

het goed bijhouden van het portfolio is te zien hoe een leerling zich in het kader van maatschappelijke stage ontwikkelt.

PR

Publiciteit loont. De omgeving maakt kennis met maatschappelijke stages van school. Profilering is mogelijk. Intern stimulerende effecten kunnen het gevolg zijn van externe publiciteit. In ieder geval is interne informatie en PR van belang. Zoals: nieuwsbrieven, intranet, presentaties op school door leerlingen aan ouders, docenten, medeleerlingen en stagebieders.

Zie ook 'Media'

Praktijkonderwijs

Scholen voor praktijkonderwijs zijn vertrouwd met het fenomeen stages. Veel van hun beroepsgeoriënteerde stages kennen al een stevig sociaal accent. Het is niet altijd gemakkelijk om het onderscheid met maatschappelijke stage te maken. De begeleiding van de leerling is intensief en kost veel tijd. Er zijn scholen die voor groepsstages gebruikmaken van stageadressen in de wijk of buurt, mede onder begeleiding van de school zelf.

Presentaties door leerlingen

Het succes van maatschappelijke stage hangt sterk af van de ervaringen en leermomenten van de leerlingen. Hun presentaties, bijvoorbeeld met posters of foto's, hebben een groot effect. Soms verbindt men een prijsje aan de beste presentatie of de meest succesvolle stage-ervaring.

Projectgroep

Het is risicovol om al het coördinerende en uitvoerende werk aan één persoon toe te kennen. Een groep rondom de coördinator verbreedt de kennis en het draagvlak. Bij voorkeur neemt een directielid deel aan de projectgroep. Contact met en steun van de directie voor de projectgroep en coördinator is een succesfactor en bevordert het draagvlak binnen de school.

Project(week)

Een (bijvoorbeeld fulltime) stagevorm voor een grote groep leerlingen gedurende een aaneengesloten periode die hiervoor is vrijgeroosterd. Leerlingen en/of de school bedenken zelf een project. Er zijn vrijwilligerscentrales die projecten aanbieden.

R

Regio

Maatschappelijke stage speelt zich vooral af in de directe fysieke omgeving, zoals een buurt, stadsdeel of gemeente. Het is de moeite waard om na te gaan hoe verschillende partijen hier goed met elkaar kunnen samenwerken of tot afstemming, afbakening kunnen komen. Dit kan de vorm aannemen van een overeenkomst met afspraken. Hier zijn in veel gevallen goede ervaringen mee opgedaan. Op de website is het SIM-14 model te zien met een 14-tal factoren, die bij samenwerking in de regio meespelen.

Reflectie door leerlingen

Leerlingen krijgen de kans om op hun stage-ervaringen te reflecteren. Reflectie vergroot de leereffecten van de stage. Onderzoek toont aan dat deze effecten niet zonder meer optreden. Investeren in de kwaliteit van de reflectie is aanbevolen. Reflectie is nog niet altijd goed ingebed in de stageprogramma's. Leerlingen ervaren gebrek aan interesse vanuit school als een tekort.

Registreren

Scholen moeten maatschappelijke stages registreren in een administratief systeem. Dit vraagt zorgvuldigheid. Het gaat om een exameneis. Zie ook: 'Administreren'.

Relatiebeheer

Een relatie met een gewaardeerde stagebiedende organisatie vraagt om actief onderhoud. Bij voorkeur met een persoonlijke kennismaking, het uitwisselen van contactgegevens, informeren naar ervaring met de leerlingen, evalueren en bedanken.

Ruimte voor de leerling

Een match van leerling en stageplek is belangrijk. Op verschillende manieren prikkelen scholen leerlingen tot initiatieven bij het zoeken van een geschikte stageplaats. Ook bij de stagebieder hebben leerlingen ruimte nodig om mee te denken, initiatieven te nemen, een 'frisse kijk' te presenteren.

S

Samenwerkingsovereenkomst

In een samenwerkingsovereenkomst of convenant zijn de onderlinge afspraken over samenwerking op het gebied van maatschappelijke stage in een regio door (alle) betrokken scholen en gemeenten geformaliseerd en ondertekend.

Samenwerkingsverband

Zie: 'Regio' en 'Samenwerkingsovereenkomst'

Stageboekje

Een boekje voor leerlingen met informatie over maatschappelijke stage: interne stages, goedkeuringscriteria voor stageplaatsen, logboek tot en met gedragscode en evaluatieformulieren.

Stagemakelaar

De stagemakelaar bemiddelt tussen vraag en aanbod. Een stagemakelaar bezoekt potentiële stagebieders om de stageplaats in kaart te brengen, vult de (digitale) vacaturebank en ondersteunt leerlingen bij het zoeken naar een stageplaats. Vaak financieren gemeenten de maatschappelijk makelaar.

Stagemarkt

Een plaats waarin stagebieders en leerlingen elkaar ontmoeten. Veel scholen hebben hier goede ervaringen mee opgedaan. Het is een efficiënte manier om in korte tijd veel 'matches' te realiseren. Vrijwilligerscentrales, en -steunpunten kunnen vaak een nuttige rol spelen bij de organisatie van een stagemarkt of deze voor meer scholen tegelijk houden.

Stageovereenkomst

In een stagecontract zijn de onderlinge afspraken tussen de stagebieder, de leerling (en de school) vastgelegd. Er staat onder andere in welke leerling, waar, voor hoeveel uur, wat voor stage gaat lopen, gedurende welke periode. Er zijn in de Wet regels opgenomen over de stageovereenkomst.

Stagevormen

Er zijn verschillende soorten maatschappelijke stages. Ze betreffen allemaal vrijwilligerswerk, maar de wijze van organisatie kan verschillen. Zo zijn er lintstages, blokstages, projecten en estafette- en carrouselstages. Zie ook: 'Lintstage', 'Estafettestage', 'Carrouselstage' en 'Blokstage'.

Stappenplan

Maatschappelijke stage vraagt om voorbereiding en besluiten. Uitvoering en evaluatie volgen. Er is in 2010 door CPS op verzoek van OCW een stappenplan gemaakt dat aandachtspunten en praktijktips bevat op alle facetten van maatschappelijke stage. U kunt op deze website dit stappenplan lezen en downloaden.

T

Taakomschrijvingen: begeleiding door scholen en stagebieders

Maatschappelijke stage is een min of meer georganiseerde vorm van samenwerking van stagebieders en scholen. De taken en verantwoordelijkheden van betrokken partners verschillen. Door de taken te communiceren en op elkaar af te stemmen, vergemakkelijkt en verbetert men de samenwerking. Dit werkt positief uit op het uiteindelijke 'product': een zinvolle en leerzame ervaring van de leerling.

Taakomschrijvingen: coördinatoren maatschappelijke stage

Coördinatoren maatschappelijke stage en hun werkomgeving moeten weten wat hun verantwoordelijkheid, taken en bevoegdheden zijn. Voorbeelden vindt u op deze website. Invullingen verschillen per school, maar in grote lijnen ontstaat er langzamer een wat eenduidiger beeld.

Tijd voor coördinatoren maatschappelijke stage en mentoren

Coördinatoren maatschappelijke stage, mentoren en/of direct betrokken docenten besteden tijd aan maatschappelijke stage. De school ontvangt een extra vergoeding van het Rijk per telleerling. De school beslist zelf over de toewijzing van deze middelen in de vorm van arbeid en andere kosten. Deze extra subsidie maakt met ingang van augustus 2011 deel uit van de lumpsum.

U

Uren uitvoerende stage

Leerlingen zijn verplicht 30 uur maatschappelijke stage doen. Pas als aan deze verplichting is voldaan, kan de leerling een diploma (of in het Praktijkonderwijs: een certificaat) ontvangen.

V

Vakken (leergebieden)

Maatschappelijke stage kan vakoverschrijdend zijn of verbonden worden aan leergebieden of vakken. De koppeling met burgerschap is hiernaast een reële optie. Burgerschap houdt onder meer in dat leerlingen een actieve bijdrage leveren aan de samenleving.

Verslaglegging

Leerlingen kunnen hun (leer)ervaringen in diverse vormen - al dan niet digitaal - vastleggen: stageboekjes, portfolio's, competentielijsten, eenvoudige verslagformulieren, foto's, filmpjes, posters. Verslaglegging biedt ook de kans op reflectie.

Verwachtingen

Partners zoals scholen, stagebieders en vrijwilligerscentrales die samenwerken aan maatschappelijke stage doen er goed aan hun verwachtingen, belangen en behoeften naar elkaar uit te spreken. Dit schept helderheid en helpt bij het maken van afspraken en stageovereenkomsten. Zie ook: 'Win-winrelatie'.

Verzekering

Scholen zijn vaak verzekerd voor buitenschoolse activiteiten. Raadpleeg altijd eerst de eigen schoolverzekering. Het gaat om een onderwijsactiviteit. Daarnaast kennen stagebiedende organisaties vaak een verzekering voor stagiairs. In een enkel geval zorgt ook een gemeente voor een collectieve verzekering. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft ook voor sommig vrijwilligerswerk een verzekering afgesloten.

Visie en missie

Het is van wezenlijk belang dat iedere school zich afvraagt hoe ze tegen maatschappelijke stage aankijkt en wat zij ermee wil bereiken. Aan visie en doelen kun je criteria ontleen voor het goedkeuren van stageplaatsen. Je ontwikkelt zo een beleid, een kader waarmee je duidelijk maakt welke betekenis stages voor leerlingen hebben. Het ligt voor de hand om deze visie in verbinding te zien met de algemene visie van de school.

Vrijwilligerscentrale/Vrijwilligerssteunpunt

Een bureau dat zich inzet voor vrijwilligerswerk. Doorgaans is subsidie van de gemeente de belangrijkste bron van inkomsten. Veelal helpen deze instanties scholen/leerlingen aan stageplaatsen. Ze worden ook wel makelaars of bemiddelaars genoemd. Er zijn er ook die maatschappelijk betrokken ondernemen stimuleren. Daarnaast zijn er soms andere makelaars met een specifiek werkterrein en makelaars die op commerciële basis stageplaatsen aanbieden.

W

Website maatschappelijke stage

Deze website www.maatschappelijkstage.nl biedt een schat aan praktische informatie, materialen en goede voorbeelden voor scholen, leerlingen, stagebieders en makelaars. U kunt hier verschillende materialen downloaden.

Wensen van leerlingen

Maatschappelijke stage is pas zinvol als de leerling er wat van opsteekt. Dit kan het gevoel zijn gewaardeerd te worden, iets geleerd te hebben, een nieuwe ervaring te hebben opgedaan. Bij het matchen van leerling en stageplek zijn de wensen van de leerling een zeer belangrijk criterium, hoewel leerlingen soms onwennig staan tegenover wat onbekend is.

Wensen van stagebieder

De wensen van de stagebieder zijn zeker zo belangrijk als die van de school en van de leerling. Zijn leerlingen bekend met de wensen en verwachtingen van de stagebieder (en andersom)? Dan kunnen de betrokken partijen hiermee rekening houden. Dit voorkomt teleurstelling en fricties.

Win-winrelatie

Bij het samenwerken bij maatschappelijke stage helpt het wanneer elke (potentiële) partner onderzoekt wat en onder welke condities deelname voordeel oplevert. Zie ook: 'Verwachtingen' en 'Match'.

Y

YouTube

YouTube is een populaire website voor het kosteloos uploaden, bekijken en delen van videofilmmpjes door gebruikers. Het motto van deze website is *YouTube, Broadcast Yourself*. Op het YouTube-kanaal 'Maatschappelijke stage in beeld' vindt u ook filmmpjes over maatschappelijke stage.

Z

Zelfvertrouwen

Maatschappelijke stage kan bijdragen aan het zelfvertrouwen van leerlingen. Ze merken bepaalde dingen voor anderen te kunnen doen en daar waardering voor te ontvangen.

Zorginstellingen

De zorgsector blijkt één van de eerste associaties te zijn bij maatschappelijke stage. Extra handen bieden de cliënten iets extra's. De instellingen hebben uitsluitend baat bij de juiste personen op de juiste tijden. Benadering voor stageplaatsen regelt een stagemakelaar of school bij voorkeur zelf.

Enkele bronnen voor dit ABC

'Stappenplan Maatschappelijke stage' bevat een grote hoeveelheid tips voor en ervaringen van scholen. Op deze website aanwezig.

'Verankeren in de school; maatschappelijke stage in het curriculum' (2011); te bestellen bij CPS, Amersfoort.

